

Mindre Meddelelser.

Danske Opmaalingsarbejder (1880*). Efter Opfordring er der godhedsfuldt meddelt Tidsskiftet følgende officielle Oplysninger:

Generalstabens topografiske Afdeling har foretaget Detailopmaalinger i Egnen mellem Hobro-Nibe og Aalborg med en Styrke af 9 Officerer og 44 Underofficerer. Triangulationen af Jylland er fortsat i Vendsyssel, og Reconnoiceringsarbejder med Hensyn til Øerne Børholms og Anholts Tilknytning til det trigonometriske Net ere foretagne. — Placeringarbejderne ere fortsatte i Vestjylland syd og nord for Thisted, og et Præcis omsnivelement er udført fra Oddesund til Thisted. — Af Generalstabens kobberstukne Blade ere Gylling, Horsens, Odder, Holgenæs, Skanderborg og Spørring udgivne i Handelen. Desuden er der udkommet Fotolito-grafier og Fotozinkografier af 28 jyske, 2 fynske og 16 sjællandske Maaleborde.

Soopmaalingen er fuldført langs Jyllands Vestkyst fra lidt nord for Hornsrev til Bollbjerg, ligesom ogsaa Thyborøn Kanal er bleven opmaalt og undersøgt. Fremdeles er der opmaalt flere Steder i Bælterne, og endelig ere Dele af Islands Kyst, især i Skagestrandsbugt og Huneføj opmaalt.

De mindste Stater i Evropa. Som Modsetning til Storstaterne i vor Verdensdel kan man opstille flere Stater, der ere saa smaa, at de næppe fortjene Navn af Stater. Disse Smaastater ere **):

Fyrstendømmet <i>Liechtenstein</i>	3	□	Mile med 9,000 Indb.
Fyrstendømmet <i>Mónaco</i>	$\frac{3}{10}$	"	" " 6,000 "
Republikken <i>Andorra</i>	7	"	" " 12,000 "
Republikken <i>San Marino</i>	$1\frac{1}{10}$	"	" " 8,000 "

Som Sammenligningsled kan man nævne, at Møen har et Fladeindhold af 4 □ Mile med 14,000 Indb.

Przevalskis sidste Rejse. I afvigte Januar Maaned afholdtes der i St. Petersburg forskjellige Festligheder til Ære for *A. E. Nordenskiöld* og for *N. Przevalski*, hvilken sidste midt i Maaneden heldig var kommen tilbage fra sin Rejse. Han er født 183 i Smolensk og blev i en Alder af 16 Aar Fændrik i et Infanteriregiment; senere blev han Officer og dernæst Lærer i Historie og Geografi ved en Officersskole i Varsjav, hvilken Stilling han dog opgav for at blive geografisk rejser.

Paa sin nu fuldførte tredje Rejse ledsagedes han af 2 Officerer, 5 Kosakker, 4 Soldater og en Mongol, der tjente ham som Tolk, og paa denne Rejse er han efter et Foredrag, han har holdt i *Orenburg*, gaaet ad følgende Vej: Efter at have overskredet Tiansjanbjergene, der fra Altajbjergenes vestlige Del strækker sig mod Øst, kom han til Kami, der ligger i det Jordstrøg, som gaar under Navnet Gobi, og derpaa drog han til Tibet. De 13 rejsendes Komme til Tibet fremkaldte en sand Panik; thi man var bange for, at Russerne vilde bortføre Dalaj Lama fra Hlassa, Tibets Hovedstad. En Deputation blev fra Hlassa sendt til Przevalski for at bede ham vende tilbage uden at komme ind i Byen, og af denne Grund kom han ikke dertil. Han gik nu til Egnen ved Koku Nor og undersøgte Dele af den gule Flods kildeomraade; men det var ham dog umuligt at naa helt op til Flodens Udspring. Endelig vendte han over Kjaekta tilbage til Sibirien.

Det videnskabelige Udbytte er meget stort, men Rejsen har mange Gange været yderst mojsommelig. Om Sommeren drog Przevalski undertiden af Sted i en Hede af 48° C. (35 $\frac{1}{2}$ ° R.) i Skyggen, imedens om Vinteren Kviksølvet frøs. Dertil kom Tørst, Sult, Orkaner og en fjendtlig Befolkning; paa én Tur omkom ikke færre end 24 Kameler. Rejsen har omfattet henved 1000 danske Mile, og Przevalski har opdaget tre, hidtil ukjendte og med Sne klædte Kjæder, som han har givet Navn efter Humboldt, Ritter og Newton.

Dr. O. Lenz i Timbuktu. En anden Rejse, der har vakt ligesaa megen Opsigt som Przevalskis, er det af Tyskeren *Oscar Lenz* udførte Togt til Timbuktu. Han er tidligere bleven bekendt af en Rejse, han foretog op ad Ogovifloden, som udmunder i Guineabugten; i November 1879 afrejste han fra Tanger i Marokko og kom i Juni 1880 til Timbuktu. Han er den fjerde Europæer, der i den nyere Tid har set denne By, som ligger i Sudán og paa Grænsen af Ørkenen, et Par Mile fra Nigieren, og over hvilken der Aarhundreder igjennem hvilede et hemmelighedsfuldt Slør. Hvad man tidligere vidste om Timbuktu, skyldtes Mavrerne *Leo Africanus*, der var der 1510 og som udbredte de mest overdrevene Forestillinger om dens tilans og Storhed.

Efter at man 1788 havde dannet „det afrikanske Selskab“ i London, have en Mængde rejsende søgt at naa Timbuktu. Skotlanderen *Mungo Park* var saa heldig 1795—96 at undersøge en Del af den øvre Niger, og hvis Løb der til den Tid herskede de mest forunderlige Meninger og som af nogle regnedes for at være Begyndelsen til Nilen. 1805 foretog han en ny Rejse, og han blev da dræbt i Havssa uden at være kommen til Timbuktu. Spørgsmaalet om Nigierens Udløb blev først med Sikkerhed klaret 1830 af Clappersons Tjener, *Richard Lander* og dennes Broder *Jones Lander*, og Spørgsmaalet om Flodens Udspring først i Efteraaret 1879 af to franske Agenter for et Handelshus i Marseille, *Zweifel* og *Moustier**) — Den første Europæer, som kom til Timbuktu, var Major *Laing*; han afrejste fra Tripolis og kom dertil 1826, men han blev dræbt kort efter, og hans Papirer gik tabt. Den næste var Franskmanden *René Caillé*, en Mand uden Kundskaaber, men med umaadelig Ihærdighed og Rejselyst. Forklædt som Muselman kom han dertil 1818 fra Senegambien, han opholdt sig 14 Dage i Byen og naaede efter 7 Fjerdingaars Rejse, ussel og klædt i Pjalter, til Tanger. Efter sin Hjemkomst fik han den Pris af 10,000 Frank, som det geografiske Selskab i Paris havde ud at for den, der naaede til den saa omtalte By. Den tredje var *Heinrich Barth*, der fra Tripolis kom til Timbuktu, hvor han 1853—54 opholdt sig i syv Maaneder, og hvor han samlede en stor Mængde Oplysninger af alle Slags. — Dr. *Lenz* er fra Timbuktu over Senegambien lykkelig vendt tilbage til Evropa.

Det ligger i Sagens Natur, at Lenz paa denne Rejseroute, der er den samme som René Caillé's, kun i omvendt Orden, maa have gjort mange værdifulde Iagttagelser, og allerede nu véd man, at han fra Atlas i Marokko til Timbuktu ikke, som man kunde vente, har truffet nogen Indsænkning, men kun en næsten vandret Højslette. For Resten knytter der sig en flersidig og meget stor Interesse til den Kjendtgjærning, at det just nu og, som det synes, uden synderlig Vanskelighed er lykkedes en Europæer at komme til Timbuktu og at slippe uskadt derfra. Sagen er nemlig den, at det endelig er gaaet op for de baade paa Penge og paa Aandsevner saa rige Franskmand, at de kunne skaffe sig stor Magt og Indflydelse ved deres Nybygder i det nordlige og nordvestlige Afrika. Disse Nybygder dannes, som man véd, af Algerien og af nogle Etablissementer i Senegambien omkring Floden Senegal. Algerien har en Størrelse af 12,000 □ Mile eller henved en Fjerdedel mere end Moderlandet, og dets Folkemængde udgjorde efter Tællingen 1876 2,550,000, hvoraf 1 $\frac{1}{2}$ Million ere Vandrehyrder (Nomader)**). Størrelsen af Etablissementerne i Senegambien kan ikke opgives, men nominelt regner man dertil hele Senegals Løb samt Egnen ved Kysten imellem Cap blanco imod Nord og lidt neden for Cap verde i mod Syd***). Det er altsaa et stort Omraade, der her hører under Franskmandene. Etablissementerne i Senegambien have hidtil været delte i to Arrondissementer, nemlig St. Louis og Gorée, og dertil er

*) For Eftertiden hidrøre de „mindre Meddelelser“, som ikke ere undertegnede med Navn eller Mærke, fra Redaktøren.

***) Behm u. Wagner. Die Bevölkerung der Erde. VI. 1880.

*) Deres Rejse er beskrevet i Bulletin de la société de géographie de Marseille Nr. 7—9. 1880.

***) Statistique de la France. Resultats généraux du dénombrement de 1876.

****) E. Levasseur. La France avec ses colonies. 1876.

nylig kommet et tredje, Bakel^{*)}; men desuden have Fransk-mændene her et Slags Overherredømme over fem—sex Kongeriger. Man regner, at det franske Senegambien i alt har en Folkemængde af henved 150,000^{**)}.

Skjønt Franskmandene have ejet Algerien i over et halvt hundrede Aar, er det først i den nyeste Tid, at de ret have faaet Syn for, at Herredømmet over hele det nord-vestlige Afrika fra Tunis i Nordøst til syd for Senegambien i Sydvest naturlig kan tilfalde dem. I de sidste Aar har man imidlertid næsten ikke kunnet læse franske geografiske Tidsskrifter uden at træffe paa Artikler, som vedrøre dette Spørgsmaal, og den ene rejsende efter den anden, som f. Ex. *Soleillet*, Oberst *Flatters* o. fl. er afgaaet for at afsøge Terrænet med Hensyn til Anlægget af Jærnveje fra Algerien igjennem Sahara til Timbuktu. Ogsaa i selve Senegambien vil man bygge en Jærnvej. Statsøkonomen *Leroy-Beaulieu* har for noget siden^{***)} skrevet en lang Artikel om Algerien, hvori han med Rette paaviser, at Alting i dette Land trods de idelige og idelige Omdannelser ikke staa saa daarligt til, som mange gjerne ville paastaa. Og han henleder tillige ikke uden en vis Malice Opmærksomheden paa, at det for sin Kolonisationsevne saa roste Storbritannien kun maadelig har røgtet sit Ilverv i Sydafrika. „Frankrig har slaaet igjennem i Algerien, England er strandet paa det gode Haabs Forbjerg.“ Siden har han skrevet^{†)}, at man bør ile alt, hvad man kan, for at skaffe en Jærnvej fra Algerien til Niger. „Man lod ikke tyve, ikke ti, ikke fem Aar gaa hen med Snak, inden man satte Suéskanalen i Arbejde eller tog fat paa Panamakanalen eller Pacificbanen. Algeriens Handelsomsætning udgjorde 1879, der dog var et slet Aar, ikke mindre end 421 Mill. Frank, og naar Transsaharabanan bliver færdig, vil Omsætningen stige til en Milliard. Frankrigs Feltraab bør for Tiden være: „Til Niger og Sudan!“ Lader os uden Tøven drage til Sudan og igjennem Algerien.“

Da Dr. *Lenz* paa sin Hjemrejse fra Timbuktu med et fransk Skib var kommen til Bordeaux, vilde man have gjort stor Stads af ham i denne By; men han rejste strax til Tanger for at hente sine der i Byen efterladte marokkanske Samlinger.

Just som ovenstaaende var sat og var indleveret til Trykken, er der kommet højst sørgelige Efterretninger fra en af de Expeditioner, som den franske Regering har udsendt fra Algerien for at undersøge Forholdene med Hensyn til Transsaharabanan. Man har anbefalet fire Linjer til Undersøgelse, den ene fra Constantine over Vargla i det sydlige Algerien, den anden fra Byen Alger (Algier) over Laguat, syd derfor, og de to andre vester paa. I Marts forrige Aar naaede *Flatters* Vargla og drog dernæst sønder paa i Tuaregernes Land, hvor han naaede til 25° n. Br. og 4—6° ø. L., og hvor han gjorde mange Undersøgelser^{††)}. I For sommeren 1880 vendte han lykkelig tilbage for i Oktober s. A. at begynde en ny Rejse. Paa denne anden Rejse var han ledsaget af forskellige franske Officerer og af en Flok paa 83 indfødte, der tjente som Førere og Kameldrivere; Maalet var Byen Sakatú i det vestlige Sudan. Paa den første Rejse havde *Flatters* stiftet venskabelig Forbindelse med Hoggar-Stammen, og han havde nu det bedste Haab. Efter de nylig indløbne Efterretninger ere imidlertid *Flatters* og de fleste andre Franskmand tilligemed en stor Del af deres Ledsagere blevne dræbte i Nærheden af Brønden Assiu. 63 Mand undkom og søgte Tilflugt hos Hoggar-Stammen, der tog vel imod dem, men kun for at give dem forgiftede Dadler. 28 Mand døde deraf, og de tilbageblevne omtr. 30 Mand bleve omringede, men kunde dog sende 4 Mand af Sted til Vargla, hvorfra Efterretningen er kommen til Evropa.

Det nyeste fra Mormonernes Land. Prof. *Paul Oeker* i Los Angeles i Californien har i Fjor^{*)} givet en Skildring af Mormonernes Forhold, der fortjener at omtales, fordi den indeholder en fra den nyeste Tid, paa Selvsyn grundet Dom om det mærkelige Land og Folk. Som man ser af det følgende, er der ikke sket nogen betydelig Ændring, siden *V. Topsøe* 1871 var i Mormonernes By, og *Oekers* Beskrivelse stemmer meget overens med, hvad vor Landsmand har meddelt i sin livlige og interessante Bog om Nordamerika.

Den 24de Juli 1847 kom Brigham Young med sine, af den lange Vandring udmattede „troende“ til den store Saltø. Efter at have forladt de maleriske Snævringer i Bjærgene, viste der sig et tryllende Billede for dem. Den store Saltø skinnede som en Sølvflade i Morgensolens Straaler, Wahsatschalpernes Spidser, kronede med Sne og Skyer, afgrænsede i dejlige Bølgelinjer Synskredsen, og selve Dalen var saa tiltalende, at de rejsende besluttede at grunde deres nye Hjem her. Fire Dage efter deres Komme afstak de Grunden til det nuværende Tabernakel og til Byen. Den nuværende *Salt Lake City*, der tæller 31—40,000 Mennesker, er altsaa omtrent tre Tiaar gammel, og man kan ikke nægte, at den er til stor Ære for sine Grundlæggere. Nette og brede, af klart rindende Bække gjennemskaarne og af kjønne Bygninger indfattede Gader, Haver og Parkanlæg i Mængde, skyggefulde Alléer, elegante Hoteller, et stort Teater og fremfor alt selve Mormonernes massive Bygningskomplexer give det hele et Præg, der mere minder om et fastgrundet Bybillede fra de østlige Stater end om Ørkenen, hvori det er blevet skabt. Den største Bygning i Mormonstaden er det grimme, ovale Tabernakel, hvis vældige Tag ligner et Stegelaag. I det Indre deraf er der Siddepladser for 8—10,000 Mennesker, og Akustiken deri er saa fortrinlig, at man tydelig kan høre en Hvisken fra den ene Ende af Salen til den anden. Mormontemplet, der skal ligge over for Tabernaklet og være meget storartet, er derimod af Brist paa Penge ikke blevet færdigt endnu. Det navnkundigste Kvarter i Staden var til for kort siden „Brighams Blok“, der bl. a. indesluttede den nu afdøde Mormonpaves Palads. „Løvehuset“ kaldet, saa vel som „Bistaden“, hans Serail. Denne Herlighed er nu til Ende; kun faa af hans mange Hustruer bo her, de øvrige leve i Privathuse, og Amalie, hans Yndlingshustru, der atter har giftet sig, i sit eget Palads. Mr. Taylor, Brigham Youngs Efterfølger som Præsident og som Senior for de tolv Apostle, bor vistnok i Løvehuset; men han holder sig mere stille end hans For-gænger, og fremmede regne det i Reglen ikke for Umægen værd at søge hen til dette historiske Sted.

Som man véd, er den hele Mormonstat i den nyeste Tid bleven udsat for stor Fare fra Fristaternes Side; men det vil desuagtet vist blive svært nok at faa Bugt med „de sidste Dages hellige“. Mange høje Embeder ere endnu i disses Besiddelse, den samvittighedsfulde Mormon vandrer stadig til Brighams Blok for at betale sin Tiende, Bogtrykkerpresserne ere i travl Virksomhed for at trykke Tusender og atter Tusender af Flyveskrifter, der spredes over al Verden og hvori man finder den store Grundlæggeres Tankesprog el. lign. optegnet. Beundringsværdig er den blinde Lydighed, i Følge hvilken Hundreder af fattige Medlemmer blive pressede ind i Missionstjenesten for at drage Verden igjennem og skaffe nye Rekruter til de udvalgte Hær. Frafald forekommer vel af og til, de mere dannede vænne sig til Monogami eller give sig til at være Fritænkere; men der er slet ingen Udsigt til, at der skal blive Frafald i Masse eller at det ikke troende Element skal vinde Overhaand. „Hedningerne“ finde sig slet ikke vel i Salt Lake City; thi de blive satte til Side i alle Maader, og Forbundsregeringen tager sig ikke af dem. De have slet ingen Indflydelse, og selv deres finere Livsvaner, som skulde skulle dem fra Mormonerne, have disse sidste for en Del tilegnet sig. Utah er et Paradis for de lavere Klasser, og just disse

*) Le tour du monde. Mai. 1880.

**) Tableaux de la population des colonies françaises pour l'année 1877.

***) Journal des Debats.

†) Economiste français. Nr. 4. 1881.

††) Se et Foredrag af ham, holdt i Amiens og trykt i Union géographique du Nord de la France. 1880. Nr. 1—5.

*) v. Hesse-Wartegg. Nord-Amerika, seine Städte u. Naturwunder, sein Land u. seine Leute. Leipzig. 1880.